

Галина Олексіївна Ульянова,
доктор юридичних наук, доцент, проректор з наукової роботи,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
Фонтанська дорога, 23, м. Одеса, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЛАГІАТУ ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ТВОРЧИМИ ЗДІБНОСТЯМИ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розроблення ефективних механізмів запобігання плагіату. У зв'язку з цим важливим є з'ясування сутності феномену плагіату з психологічної точки зору, дослідження індивідуально-психологічних особливостей особистості плагіатора у їх взаємозв'язку із зовнішніми чинниками, що спонукають до певного типу поведінки. Метою статті є аналіз психологічних особливостей плагіату як порушення прав інтелектуальної власності та академічної доброчесності, а також виявлення взаємозв'язку схильності до плагіату з творчими здібностями особистості. Визначено психологічні особливості плагіату та розкрито сутність криптомнезії у сфері творчої діяльності як психологічного прояву ненавмисного плагіату. Проаналізовано результати емпіричного дослідження взаємозв'язку схильності до плагіату та рівня розвитку творчих здібностей, зокрема особистісної креативності. Встановлено, що студенти та аспіранти, які негативно ставляться до плагіату та не мають до нього схильності, виявили більш високий загальний рівень розвитку особистісної креативності та творчих здібностей у порівнянні з тими, хто мав власний досвід плагіату та виявив готовність до його використання.

Ключові слова: плагіат, психологічні особливості, криптомнезія, креативність, творчі здібності.

Вступ

Останнім часом все частіше у засобах масової інформації та наукових публікаціях піднімається проблема захисту прав інтелектуальної власності від плагіату. Плагіат та самоплагіат визнаються одними з найбільш поширених порушень у сфері проведення наукових досліджень, унаслідок яких нівелюється значення та сутність наукової роботи, видання заповнюються роботами, які не містять корисної інформації, а самі плагіатори отримують незаслужені переваги, наукові звання та ступені. Псевдонаука, не даючи результатів, лише підриває довіру до наукової діяльності, формує зневажливе ставлення до науковців.

Попри те, що проблема привласнення авторства на чужі твори відома не перше сторіччя, з науково-технічним розвитком вона набула особливої актуальності. Численність наукових видань, швидкість поширення інформації в мережі Інтернет, з одного боку, надає широкі можливості для запозичення необхідної інформації, з іншого – збільшує час, необхідний для виявлення таких порушень та вжиття ефективних заходів для їх запобігання.

При цьому під час дослідження категорій «плагіат», «самоплагіат» переважно увага приділяється правовим, соціальним та моральним аспектам. Разом із тим поза увагою авторів залишаються психологічні детермінанти та складові плагіату, його зв'язок із проявом пізнавальних процесів особистості, її творчими здібностями.

У науці саме креативність забезпечує пошук нестандартних шляхів теоретичного і практичного вирішення різноманітних завдань і стратегій, що в свою чергу, обумовлює оригінальність, неповторність та

автентичність наукових творів і винаходів.

Публікації, які висвітлюють проблеми плагіату, умовно можна поділити на дві категорії – ті, що містять повідомлення про випадки виявленого плагіату у наукових роботах, художніх творах, музичних композиціях тощо, та такі, що передбачають науковий аналіз сутності плагіату.

У дослідженнях правового напрямку плагіат розглядається як порушення прав інтелектуальної власності, сутність якого зводиться до привласнення авторства на результати творчої діяльності. Переважним є підхід до розкриття сутності плагіату, що ґрунтується на його законодавчому визначенні, відповідно до якого плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є його автором [1]. Плагіат полягає в повному або частковому присвоєнні оригінальних елементів, що містяться в чужому творі, і в їх представленні в якості своїх власних [2]. При цьому слушно наголошується на тому, що плагіат є комплексним порушенням, яке посягає як на особисті немайнові права автора твору, так і майнові права суб'єктів авторського права [3]. У переважній більшості серед об'єктів привласнення авторства, які визнаються плагіатом, зазначається саме ідея [4, 5, 6].

Авторські ідеї є результатом творчої діяльності особистості, проявом її креативності. Складність механізму, структури креативного, творчого мислення підтверджується існуванням в психологічній науці великої кількості концепцій креативності. Так, Д. Сімпсон розумів креативність як здатність людини відмовлятися від стереотипних способів мислення [7]. Ряд науковців ототожнювали креативне мислення з

дивергентним (Дж. Гілфорд, Н.І. Пов'якель, Е.П. Торренс), вважаючи його основними параметрами швидкість, продуктивність, гнучкість, оригінальність, розробленість. Зокрема, Дж. Гілфорд розумів під дивергентним особливий тип мислення, що рухається в різних напрямках. Він вважав операцію дивергенції, поряд з операціями перетворення й імплікації, основою креативності як загальної творчої здібності. Люди, що володіють таким типом мислення, при вирішенні проблеми не концентрують всі свої зусилля на знаходження єдиного правильного рішення, а починають шукати в усіх можливих напрямках з тим, щоб розглянути якомога більше варіантів [8]. Г. Айзенк розглядав креативність у межах якісно високого інтелекту і вважав, що вона є компонентом загальної розумової обдарованості [9].

У теорії творчості В.А. Роменця обґрунтовується значення інтуїції як специфічної риси творчого генія, що опосередковується головними психологічними утвореннями та вступає у дію на вирішальному етапі розумової діяльності в процесі творчого мислення [10].

В. О. Моляко, досліджуючи діалектичний характер переплетіння процесуального і особистісного у творчості, обґрунтовував креативність як створення суб'єктивно нового та оригінального в різних планах та масштабах продукту. Творчу діяльність В. О. Моляко визначає через аналіз таких параметрів, як суб'єкт творчості, продукт творчості, умови, в яких протікає творчий процес [11]. Особливу увагу автор приділяє аналізу основних характеристик творчої особистості, головними з яких є прагнення до оригінального, нового; високий рівень знань та умінь; здатність до аналізу та порівняння; наполегливість у роботі; активну психічну діяльність; здатність до експериментування; застосування операцій аналогії, комбінування, порівняння [12].

Метою статті є аналіз психологічних особливостей плагіату як порушення прав інтелектуальної власності та академічної доброчесності, а також виявлення взаємозв'язку схильності до плагіату з творчими здібностями.

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**: 1) розкрити сутність плагіату як правової та соціальної категорії; 2) визначити психологічні особливості плагіату та розкрити сутність криптомнезії у сфері творчої діяльності; 3) проаналізувати результати емпіричного дослідження взаємозв'язку схильності до плагіату та рівня розвитку творчих здібностей і особистісної креативності.

Методи дослідження

Для досягнення мети і реалізації завдань дослідження застосовувався комплексний підхід, який передбачає поєднання загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. До діагностичного інструментарію дослідження входили: 1) авторська анкета з питань захисту прав інтелектуальної власності від плагіату та вивчення схильності до плагіату під

час написання наукових праць; опитувальник Є.С. Тунік – для визначення рівня розвитку особистісної креативності; тест «Визначення творчих здібностей» Х. Зіверта – для визначення рівня розвитку здатності до асоціювання, візуальної креативності, здатності до перетворень, варіативності мислення, винахідливості. Для виявлення розбіжності порівнюваних показників застосовувались методи математичної статистики, зокрема t-критерій Стьюдента.

Емпіричну базу дослідження склали висновки за результатами анонімного анкетування та проведення психодіагностичних процедур у студентів старших курсів і аспірантів Національного університету «Одеська юридична академія» у кількості 170 осіб.

Результати дослідження

Негативний прояв плагіату полягає в тому, що внаслідок заміни оригінальних наукових досліджень роботами, створеними за рахунок привласнення чужих результатів, не вирішеними залишаються важливі соціальні завдання у сфері охорони здоров'я, довкілля, екології, використання енергозберігаючих технологій, що в цілому дозволило б підвищити рівень життя. Крім того, унаслідок плагіату знижується якість підготовки фахівців, утрачається інтерес до результатів творчої діяльності, нівелюються базові засади академічної доброчесності тощо.

Порушення етичних норм у наукових дослідженнях, які полягають у плагіаті, примусовому співавторстві або, навпаки, незначенні всіх співавторів негативно позначається на взаємовідносинах у колективі науковців, формує негативний облік фахівця. А це в свою чергу провокує негативне ставлення до науки в суспільстві в цілому.

Як соціальне явище плагіат є проявом суспільних відносин, які виражають ставлення суспільства, окремих індивідів до творчої, інтелектуальної, наукової діяльності, чужих результатів такої діяльності та умов їх використання [13].

Слід зазначити, що наявність умислу у плагіатора на привласнення чужих результатів творчої діяльності покладено в основу його класифікації на дві категорії:

- 1) навмисний плагіат, який передбачає цілеспрямоване запозичення чужого твору чи його частини та привласнення авторства на неї;
- 2) ненавмисний плагіат.

В свою чергу, ненавмисний плагіат пропонується поділяти на:

підсвідомий – проявляється в тому, що людина, отримавши безліч інформації і прийшовши, завдяки цьому, до тих чи інших рішень і висновків, включаючи, можливо, і нові, може використовувати при їх викладенні тез досліджених нею робіт інших авторів, що найбільш повно співпадає з її особистим баченням проблеми. При цьому вона може не пам'ятати або не розуміти, що фактично присвоює собі авторство на те, що спочатку їй не належало, і щиро вважати, що до цих рішень і висновків дійшла цілком самостійно;

випадковий (мимовільний) – полягає в тому, що до

одних і тих же висновків, рішень і навіть винаходів можуть самостійно прийти різні люди, причому абсолютно незалежно один від одного, і навіть викладати їх вони можуть майже однакою чином;

тиражований – передбачає посилання на джерело інформації, яке найбільш популярне і видане найбільшим тиражем. При цьому майже ніхто з тих, хто посилається, не задається питанням, чи є ця монографія істинним першоджерелом того конкретного матеріалу, на який посилаються та (або) який запозичується [14].

Доволі часто ненавмисний плагіат допускається в наукових роботах студентів. Як правило, це є результатом відсутності навичок академічного письма, досвіду, недбалого ставлення до оформлення відповідних посилань. Серед причин плагіату у роботах студентів виділяють і такі психологічні й соціальні чинники: недостатній розвиток психологічних пізнавальних процесів та пізнавально-пошукової активності, відсутність зацікавленості у роботі; відсутність умотивованості; невпевненість у власних силах, побоювання провалу та невиконання роботи власними силами; неусвідомлення негативних наслідків плагіату, впевненість у ненастанні відповідальності.

Доволі часто плагіат у наукових дослідженнях допускається свідомо з метою скорочення часу на виконання роботи, із розрахунку на те, що запозичення не буде виявлено, а негативні наслідки не настануть. При цьому нерідко така поведінка не оцінюється як неетична, як прояв неповаги до чужої інтелектуальної праці.

Цікавим та актуальним для дослідження з точки зору психології є ненавмисний плагіат, однією з причин якого у роботах студентів є порушення пам'яті. Студент може намагатися уникнути плагіату, однак він не запам'ятовує належним чином джерела, з яких запозичує інформацію. В процесі написання роботи він формує речення, фрази, ідеї, які отримав з інших джерел. Ураховуючи, що студент достовірно не пам'ятає джерело їх походження (чи це його фраза, чи запозичена), він ненавмисно представляє їх як власні [15]. Таке сприйняття інформації, коли чужі думки сприймаються та видаються як власні, у психології отримало назву кріптомнезії. Кріптомнезія розглядається як розлад пам'яті, за якого людина присвоює собі чужі думки, дії [16].

Слід зауважити, що кріптомнезія у сфері творчої діяльності досліджується зарубіжними дослідниками не перше десятиріччя. При цьому зауважується, що кріптомнезія – це створення слова, ідеї, пісні або вирішення проблеми з вірою в те, що вони або повністю оригінальні або принаймні оригінальні в певному контексті. Насправді такі об'єкти не є оригінальними, а були створені раніше самим автором чи іншою особою [17].

Відмінність між навмисним плагіатом та плагіатом, який є наслідком кріптомнезії, полягає у формі вираження ідей. При навмисному плагіаті твір, його

частина, як правило, запозичуються дослівно або з несуттєвим перефразуванням, спрямованим на приховування неправомірного запозичення. При кріптомнезії вірогідність дослівного співпадіння є не такою високою. Хоча якщо мова йде про музичний твір, вірш, можливим є повне співпадіння окремих фрагментів.

Для з'ясування деяких психологічних аспектів феномену плагіату було проведено емпіричне дослідження взаємозв'язку схильності до плагіату та рівня розвитку творчих здібностей, особливо такого показника, як креативність. Шляхом анкетування було виявлено ставлення досліджуваних студентів та аспірантів до привласнення авторства, порушення етики наукових досліджень. Зокрема, досліджуваним було запропоновано відповісти на низку запитань стосовно захисту прав інтелектуальної власності від плагіату, критеріїв визнання неправомірного використання твору плагіатом, наявності власного досвіду часткового чи повного плагіату при написанні робіт, їх особистого ставлення і готовності до плагіату тощо. За результатами анкетування серед досліджуваних були виділені дві категорії студентів та аспірантів. Перші виявили негативне ставлення до плагіату та не мають до нього схильності – вони склали групу досліджуваних «несхильні» до плагіату. Другі увійшли в групу досліджуваних «схильних» до плагіату, зазначивши, що мають власний досвід плагіату та виявили готовність його використовувати у разі необхідності.

Результати тестування за методикою вивчення особистісних креативних здібностей Є.С. Туніка показали, що в групі «схильних» до плагіату у 30% досліджуваних виявлено високий, у 46% осіб – підвищений та у 24% осіб – середній рівні розвитку схильності до ризику, що є вищим ніж у групі «не схильних» до плагіату (на рівні статистичної значимості $p \leq 0,05$). Це свідчить про те, що у студентів і аспірантів, які не заперечують факти плагіату під час написання наукових робіт та в цілому виявляють готовність іноді видавати чужі думки за свої, виявлено більшу здатність до відстоювання своїх ідей, не звертаючи уваги на реакцію інших, здатність розуміти, що людина може допускати помилки і провали, а також схильність не занадто турбуватися, коли треті особи виражають своє несхвалення.

У групі «несхильних» до плагіату встановлено більш високий рівень розвитку допитливості та уяви ($p \leq 0,01$), що характеризується прагненням досліджуваних до набуття нових знань, внутрішньої зацікавленості в отриманні нової інформації з метою задоволення пізнавальної потреби. У таких студентів і аспірантів також більш розвинені здібності у створенні нових образів, уявлень, думок на базі попереднього досвіду, здатності штучно створювати образи і за допомогою них управляти сприйняттям, спогадами, висловами тощо, здібності щодо формування внутрішнього плану дій, а також здібності планування і програмування діяльності, складання визначених

програм, оцінки їх точності та процесу реалізації.

За результатами визначення творчих здібностей студентів та аспірантів за методикою Х. Зіверта, в групі «схильних» до плагіату виявлено дещо вищі показники за шкалою винахідливості, ніж у групі «несхильних» до плагіату. Це свідчить про те, що студенти й аспіранти, які мають «плагіатний досвід», виявляють певну готовність до нього, більш спроможні підтримати, зміцнити або відновити власну незалежність, виявляють більшу спритність, кмітливість у визначенні перебігу дій, що допомагає контролювати ситуацію в процесі виконання наукових завдань. До того ж у цій групі досліджувані виявили високий (60% осіб) та середній (35% осіб) рівні розвитку здібностей до комбінування, що свідчить про набуття навичок аглютинації (поєднання частин різнорідних об'єктів), збільшення і зменшення предмета або його компонентів, змінення кількості елементів предмета та їх зміщення.

Проте, рівень дивергентного мислення у групі «несхильних» до плагіату виявився вищим, ніж у групі «схильних» на рівні статистичної значимості $p \leq 0,05$. Це свідчить про більшу здатність студентів та аспірантів, які мають негативне ставлення до плагіату і намагаються його уникати під час написання наукових праць, знаходити нестандартні оригінальні рішення, поєднувати несподівані речі, виробляти максимальну кількість правильних способів розв'язання дослідницьких завдань. Також зазначені досліджувані виявили переважно високий (58% осіб) рівень візуальної творчості, що є достовірно вищим ($p \leq 0,01$) ніж у групі «схильних» до плагіату. Це свідчить про те, що серед «несхильних» до плагіату виявилось більше осіб із високим рівнем розвитку візуальної творчості, що допомагає їм розв'язувати складні та творчі завдання у візуальній сфері, заснованій на використанні образів зорового ряду.

Серед досліджуваних групи «схильних» до плагіату більше осіб (22%) виявили низький рівень розвитку свободи асоціацій, що свідчить про наявність у цій групі осіб з низькою творчою уявою, шаблонністю асоціацій, низькою асоціативністю пам'яті, низькою здібністю встановлювати нові зв'язки між компонентами задачі, відомими і невідомими за схожістю, суміжністю, контрастом. Такі студенти та аспіранти

здатні відображати лише незначну кількість асоціацій за одиницю часу, проявляти недостатню оригінальність, новизну та ефективність мислення для розв'язання задач.

Висновки

Таким чином, плагіат є негативним явищем у творчій та науковій діяльності, він порушує права інтелектуальної власності та підриває базові засади академічної доброчесності. Для з'ясування сутності плагіату та причин його поширення важливо застосовувати комплексний підхід до його дослідження, який включає правові, етичні, соціальні та психологічні категорії. Вивчення плагіату з позиції психології дозволяє з'ясувати його особистісні причини, розкрити ставлення плагіатора до привласнення авторства, розмежувати навмисний та ненавмисний плагіат. Одним із механізмів ненавмисного плагіату є кріптомнезія як різновид розладу пам'яті, коли чужі думки сприймаються та видаються як власні.

До психологічних особливостей плагіату слід віднести недостатній розвиток психологічних пізнавальних процесів та пізнавально-пошукової активності, відсутність вмотивованості, невпевненість у власних силах, неусвідомлення негативних наслідків плагіату тощо.

Результати проведеного емпіричного дослідження засвідчили, що значними психологічними чинниками плагіату є рівень розвитку творчих здібностей. Зокрема встановлено, що студенти та аспіранти, які виявили негативне ставлення до плагіату та не схильні до нього, мають більш високий загальний рівень розвитку особистісної креативності. У них більш розвинені допитливість, увага, здібності у створенні нових образів, уявлень, думок, а також вище рівень дивергентного мислення і візуальної творчості. Натомість у студентів та аспірантів, які мали власний досвід плагіату та виявили готовність до його використання, більш розвинені схильність до ризику і здібності до винахідливості, їм притаманні шаблонність мислення та нижчі показники рівня розвитку свободи асоціацій.

Перспективними напрямками подальших наукових пошуків, на наш погляд, є психологічний аналіз мотиваційних та морально-психологічних особливостей осіб, що вдаються до плагіату.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №13. – ст. 64.

2. Липчик Д. Авторское право и смежные права /Пер. с фр.; предисловие М. Федотова. – М.: Ладомир; Издательство ЮНЕСКО, 2002. – С. 483.

3. Штефан О. Плагіат: неприємна випадковість чи злий намір? /О. Штефан //Інтелектуальна власність. – 2012. – №1. – С. 27.

4. Defining and Avoiding Plagiarism: The WPA Statement on Best Practices / Council of Writing Program

Administrators, January, 2003. – p.1 [Електронний ресурс] Режим доступу: wpaouncil.org/files/WPAplagiarism.pdf

5. Stephanie Ballard Give Credit Where Credit is Due: Avoiding Plagiarism and Copyright Infringement [Електронний ресурс] Режим доступу: library.alliant.edu/screens/plagiarism.pdf

6. David Gardner Plagiarism and How to Avoid It 1999 [Електронний ресурс] Режим доступу: www4.caes.hku.hk/plagiarism/image/all_in_one.pdf

7. Ильин Е. П. Психология творчества, креатив-

ности, одаренности / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2009. – 434 с.

8. Guilford J. P. *Creative talents: Their nature, uses and development* / J. P. Guilford. – Buffalo, N. Y. : Bearly Limited, 1986. – 326 p.

9. Айзенк Г. Проверьте свои способности / Г. Айзенк. – М. : Мир, 1972. – 176 с.

10. Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посіб. / В.А. Роменець. – К. : Либідь, 2004. – 288 с.

11. Моляко В. О. Психологічна теорія творчості / В.О. Моляко // Актуальні проблеми сучасної української психології : наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / голов. ред. С. Д. Максименко. – К., 2002. – Вип. 22. – С. 221–229.

12. Моляко В. А. Стратегии решения новых задач в процессе творческой деятельности / В.А. Моляко // Обдарована дитина : журнал / голов. ред. Губенко О. В. – 2002. – № 4. – С. 33–43.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy Pro avtorske pravo i sumizhni prava 23.12.1993 roku [Law of Ukraine “On Literary property” dated December, 23, 2993]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – News of Verkhovna Rada Ukrainy*, 13 (1994). [in Ukrainian].

2. Lyptsyk, D. (2002). *Avtorskoe pravo y smezhnie prava [Literary property and similar rights]*. Moscow: Ladomyr; VD YuNESKO [in Russian].

3. Shtefan, O. (2012). Plahiat: nepryiemna vypadkovist chy zlyi namir? [Plagiarism: is it an unfortunate accident or evil intention?]. *Intelektualna vlasnist – Literary property*, 1, 27 [in Ukrainian].

4. *Defining and Avoiding Plagiarism: The WPA Statement on Best Practices* (2003). Council of Writing Program Administrators. Retrieved from: wpaonline.org/files/WPAplagiarism.pdf [in English].

5. Stephanie Ballard (2011). *Give Credit Where Credit is Due: Avoiding Plagiarism and Copyright Infringement*. Retrieved from: library.alliant.edu/screens/plagiarism.pdf [in English].

6. David Gardner (1999). *Plagiarism and How to Avoid It*. Retrieved from: www4.caes.hku.hk/plagiarism/image/all_in_one.pdf [in English].

7. Ylyn, E. P. (2009). *Psykholohyia tvorchestva, kreatyvnyosti, odarennosti*, Saint Petersburg: Pyter [in Russian].

8. Guilford, J. P. (1986). *Creative talents: Their nature, uses and development*. Buffalo, New York: Bearly Limited [in English].

9. Aizenk, H. (1972). *Proverte svoy sposobnosti [Check your abilities]*. Moscow: Mir [in Russian].

10. Romenets, V. A. (2004). *Psykholohiia tvorchoosti*,

13. Ульянова Г.О. Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату/ дис..д.ю.н., Одеса, 2015. – с. 22-23.

14. Петренко В.С. Поняття та види плагіату / В.С. Петренко // Часопис цивілістики. – 2012. – №14. – С. 128-131.

15. Joshua Landau *Understanding and preventing plagiarism* / Joshua Landau. In *Lessons learned; v. 2: practical advice for the teaching of psychology* / edited by Baron Perlman. Amer Psychological Soc. BF 77 L641 2004 (Los Angeles campus)

16. Неосознанный плагиат : криптемнезия [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://tabex.rbc.ru/cryptomnesia.html>

17. Alan S. Brown, Dana R. *Cryptomnesia: Delineating Inadvertent Plagiarism* // *Murphy Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition* 1989, Vol. 15, No. 3, 432-442.

navch. Posib [Psychology of creativity: textbook]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

11. Moliako, V. O. (2002). *Psykholohichna teoriia tvorchoosti [psychological theory of creativity]*. *Aktualni problemy suchasnoi ukrainiskoi psykholohii: naukovy zapysky Instytutu psykholohii im. H. S. Kostyuka APN Ukrainy – Relevant issues of modern Ukrainian psychology: scientific notes*, 22, 221-229 [in Ukrainian].

12. Moliako, V. A. (2002). *Stratehiy reshenyia novikh zadach v protsesse tvorcheskoi deiatelnosti [Strategies of solving new tasks in the process of creative activity]*. *Obdarovana dytyna – Gifted child*, 4, 33-43 [in Ukrainian].

13. Ulianova, H.O. (2015). *Metodolohichni problemy tsyvilno-pravovoho zakhystu prav intelektualnoi vlasnosti vid plahiatu [Methodological issues of civic and legal protection of literary property against plagiarism]*. *Doctor's thesis*. Odessa NU OLA [in Ukrainian].

14. Petrenko, V.S. (2012). *Poniattia ta vydy plahiatu [Concept of plagiarism and its types]*. *Chasopys tsyvilistyky – Bulletin of civil studies*, 14, 128-131 [in Ukrainian].

15. Joshua Landau (2004). *Understanding and preventing plagiarism*. In *Lessons learned; v. 2: practical advice for the teaching of psychology*. Baron Perlman (Ed.). Amer Psychological Soc. [in English].

16. *Neosoznanniy plahiat: kryptomnezia*. Retrieved from <http://tabex.rbc.ru/cryptomnesia.html> [in English].

17. Alan S. Brown, Dana R. (1989). *Cryptomnesia: Delineating Inadvertent Plagiarism*. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 3, 432-442 [in English].

Halyna Ulianova,
*Doctor of Law, associate professor, vice-rector for scientific work,
National University “Odessa Law Academy”,
23, Fontanska Doroha Str., Odesa, Ukraine*

**PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF PLAGIARISM
AND ITS CORRELATION WITH CREATIVE ABILITIES**

The relevance of the study is explained by the need for the development of effective mechanisms for preventing plagiarism. In this regard, it is important to clarify the nature of this phenomenon from a psychological point of view, as well as to study individual psychological peculiarities of a plagiarist’s personality in correlation with external factors, inducing types of behavior. The paper aims to analyze the psychological peculiarities of plagiarism as a violation of intellectual property rights and academic integrity, as well as to identify the relationship of proneness to plagiarism and creative abilities of an individual. The experiment involved 170 senior students and postgraduate students studying at National University “Odessa Law Academy”. There have been applied the author’s questionnaire on protection of intellectual property rights against plagiarism and the study of propensity to plagiarism in the process of writing scientific works; Ye. Tunic’s Questionnaire aimed at examining the level of personal creativity; H. Zivert’s “Definition of Creative Ability” test allowing to investigate the level of the ability to associate, visual creativity skills, ability to transform, variability of thinking, ingenuity. Student’s t-test was applied in order to examine the statistical differences. Psychological peculiarities of plagiarism involve the insufficient development of cognitive processes, lack of motivation, self-distrust, and unawareness of negative consequences of plagiarism. It has been established that students and postgraduate students who have negative attitude to plagiarism and are not prone to it have a higher level of personal creativity and creative abilities as compared to those students who have experience of plagiarism and express readiness to use it, while these respondents are more prone to risk and resourceful, on the other hand, they are characterized by ready-made opinions and low level of freedom of associations.

Keywords: plagiarism, psychological peculiarities, creativity, creative abilities.

Sumbitted on July, 21, 2017

Reviewed by Doctor of Psychology, prof. Yu. Maksymenko
